

בס"ד

ערש"ק עקב תשפ"ו

"מכון שבתך"

אות ה' שבשם הוי"ה ב'

פסיעה לבר

מכת בכורות מהפסיעה לבר

אות ה' אחרונה שבשם הוי"ה

ירידת הקוץ שבימין רגלה השמאלית למטה

אות ו'

ספר התמונה וביאורו

אין לה ציור

בהא דרגל הו' דקה בסופה

ווי"ן ארוכין שבגט

שיעורים הנאמרים מפי מוה"ר

ר' אברהם צבי קלוגער שליט"א

ביהמ"ד "נזר ישראל" בית שמש

לקבלת המאמרים בדוא"ל: nezerisroel@gmail.com

מכון שבתך

ה' ראשונה שבשם – מאמר ב

פסיעה לבר

עיקרון של דברים

הנה בכתיבת הה' הראשונה ישנו עוד פרט מיוחד בכתיבת האריז"ל, והוא משיכת קוץ קטן ברגלה הקטנה של הה' לצד האות הבאה שלאחריה, והיא הנקראת פסיעה לבר, ומקור הדברים בזוה"ק פרשת בלק, ויסוד הדברים הוא שרגלה הקטנה של הה' מסמלת את העובר של אבא ואמא (שהם קו האורך וקו הרוחב של הה'), והעובר הזה הוא הבן והבת יחדיו שהם זעיר אנפין ונוקבא דיליה, (וכמבואר כל זה בזוהר ויקרא על צורת כתיבת ההוי"ה), והנה רגל הה' הקטנה צורתה כאות ו' שזה כנגד הזעיר ואילו הפסיעה לבר הינה כנגד הנוקביה, כעת בהיותה בעיבור בבטן אמא עילאה.

ולכן פסיעה זו הינה רק בה' הראשונה שהיא כנגד אמא עילאה שהיא המעוברת בבניה שהם זעיר אנפין ונוקביה דיליה, ולא בה' האחרונה שבשם ששם צורת רגל הה' הינה אחרת לגמרי וכמו שיתבאר במקומו בעז"ה, שגם שם יש פסיעה לבר אולם בצורה אחרת לגמרי ובמשמעות אחרת.

ומגבעות אשורנו

ונביא תחילה את מקור הדברים בזוה"ק

הנדרשים על הפסוק (במדבר כג ט) "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו" צורים היינו האבות בחינת אבא ואילו גבעות היינו האמהות שהם בחינת אמא, וכשז"א מעובר בתוך אמא היינו כשהוא בבחינת "ומגבעות" אזי 'אשורנו' כלומר מלשון הילוך כמו "תמוך אשורי במעגלותיך" (תהילים יז ה) דהיינו הילוך הרגליים, וזה רומז על הפסיעה לבר המצטייר אצל רגל הה' ראשונה ששם רמיזת העיבור של זו"נ במעי אמא שהיא הגבעות, ושם אשורנו בחינת פסיעת הרגלים, וכעין צורת האות ת' שיש לה רגל כלפי חוץ.

לשון הזוהר הקדוש

והא' לן לשון הזוה"ק (ח"ג רג): "אשורנו וגו', ציורא ודיוקנא דאבוי, אתרשים ביה ממש. ומההוא זמנא דהוה במעהא דאמיה, מסטרא דילה, אתמתח ואושיט פסיעה לבר יתיר. כי מראש צורים אראנו, דא דיוקנא וציורא דאבוי. כיון דהוה במעהא דאמיה, אשורנו, אושיט פסיעה לבר, כגוונא דא ת'". (וראה עוד בהערה*). ובמפרשי הזוהר האריכו על זה הדרך בעוד קצת הוספות, זה בכה וזה בכה, אולם עיקרון של דברים חד הוא.

* ולפרפרת, דהנה באותה פרשה כתיב "אשורנו ולא עתה" והיינו שזה רומז על לעתיד- כלומר – ולא עתה. והיינו שיש כאן הילוך ופסיעה על שם העתיד, והיינו שדרש על "ומגבעות אשורנו" דהיינו במצב העיבור שהנוקבא תהיה לעתיד כפסיעה לבר.

- מכת בכורות מהפסיעה לבר

מדוע רק המלכות נרמזת בפסיעה

ביאור המקדש מלך בשם האריז"ל

ועוד מבואר בליקוטי תורה (מסע) לאדה"ז נבג"מ, דלכאורה קשה מדוע הזעיר שהוא כנגד ששת המידות של חג"ת נה"י הרי הוא נרמז בו' קטנה ואילו המלכות שהיא ג"כ מדה אינה נרמזת כי אם בפסיעה לבר, וביאר דהנה הפסיעה מבטאת הילוך לדבר רחוק שעדיין איננו כאן, והיינו המצב של המלכות בהיותה בעיבור שעדיין אין לה כמעט שום צורה כי כל עניינה הוא גילוי וכל עוד שהזעיר עצמו בעיבור בוודאי לא שייך לדבר מהמלכות שלו שכל מהותה גילוי ולכן היא רק כעין קוץ קטן כפסיעה לבר.

וביתר ביאור הרחיב שהמלכות נבנית ממדת המלכות של כל ספירה וספירה דהיינו ממלכות דחסד וממלכות דגבורה וכו', ומעתה כיון שכל ענין המלכות הוא הגילוי של אותה המדה שלה ולכן כל עוד שהמדה עצמה בעיבור אין שייך לדבר מהגילוי שלה.

והאריז"ל מבאר קצת יותר את ענין הפסיעה לבר, והמקדש מלך על הזוהר הנ"ל הביא דבריו, ועיקרן הוא: שבעיבור הלא הוולד נמצא ברחם אמו באופן של קיפול תלת גו תלת, ונמצא שהלבישו נה"י דזעיר על חג"ת דזעיר, והמלכות עלתה למעלה על היסוד והלבישה אותו נמצא כי היסוד מלביש לת"ת והמלכות מלבשת היסוד, ועל זה כתב מרן שבזה יובן מ"ש בפ' בלק אשורינו דאשיט פסיעה לבר. כי כאשר הלביש יסוד לת"ת הנה הוא שוה לשאר ספירות בעובי כי גם נצח מלביש לחסד והוד לגבורה ויסוד לת"ת. אך בשגם המלכות מלבשת ליסוד נמצא יש שם ג' ענפים שהם ת"ת ויסוד ומלכות, ושם בעובי קצת יותר במקום המלכות הוא כדמות פסיעה היוצאת לחוץ עכ"ל. ובזה מובן מ"ש אשורנו אשיט פסיעה לבר. דריש אשורנו מלשון תמוך אשורי במעגלותיך וכו', עד כאן מדברי המקדש מלך בשם האריז"ל.

מכת בכורות מהפסיעה לבר

הנקראת "אני" והיא נמצאת בפסיעה לבר היא זו שיצאה והכתה בבכורי מצרים, ולכן המכה היתה בלילה שהיא זמן שליטת הנוקבא.

ובל זה כי בזמן גלות מצרים היו ישראל נתונים במצב של עיבור ברחם של מצרים, וכידוע שאז היו בגלות כי היו בבחינת העובר הנתון

דברי מרן האריז"ל בזה והרחבת הדברים

עוד מצינו בדברי מרן האריז"ל בפע"ח³ שהמלכות שהיא נתונה בעיבורה באופן של פסיעה לבר בתחתיתה של רגל הה' שמאלית היא זאת היוצאת ראשונה בלידה, בהיותה סמוכה לפתח החיצוני שבקצה הה', וכך היה ביציאת מצרים בחצות הלילה שאז כתיב "אני יוצא בתוך מצרים, והכתי כל בכור" היינו שהמלכות

³ פרי עץ חיים (שער חג המצות - פרק ז), "ולכן כדי שיצא לחוץ הבן הבכור ויגדל, הוצרך להרוג הבכורים דסטרא אחרא, ולהפילם. והיתה היציאה בחצי הלילה ולא ביום, משום דבזמן שהיה תלת גו תלת, אז הנוקבא היתה התם בסוד פסיעה לבר, בסוף הוי' למטה, ובעת הלידה היא יוצאת לחוץ תחילה, שהיא מדת לילה, והיא גוברת, לכן יצאתה היא ולא הזכר, והכתה בהם ועשתה בהם שפטים. ואח"כ ביום נעשה לידת הזכר, וזה היום אתם יוצאים לבחינת הזכר, והזכר עשה בהם נקמה ביום, לכן ראהו כבחור".

ישראל היא יוצאת לחוץ תחלה שהוא מדת לילה והיא גוברת ולכן יצאתה היא ולא הזכר והכתה בהם ועשתה בהם שפטים ולכן בהכתי מסיטרא דנוקבא חסר ואו".

"ומבואר בדברי מרן הרי"ב ש טוב ועיין תולדות וישלח כי ענין גלות מצרים שחסר מהם הדעת שידעו להכריע שיש בורא כל המחדש בטובו תמיד מעשה בראשית עד שבא משה בחינת הדעת ועל ידי הנסים נתפרסם בעולם שהבורא כל מחדש בכל רגע מעשה בראשית ומחיה את הכל אמנם בחינות דעת זה שנתגלה ביציאת מצרים היה דעת דנוקבא בהכתי חסר ואו".

בגאולה העתידה יהיה מילוי ו' ושלמות הדעת

"אך דעת דדכורא יתגלה לעתיד ואז בהכותי מלא ואו ואז יהיה עיניך רואות את מוריך שיראו אותיות התורה והתפלה שלומדים ומתפללים לנגד עינם שהם עולמות מצוחצחות וזהו ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות בחשכות שאין אורות ועולמות עליונים נראים כי חושך הקליפות גורם להסתיר עיני השגחתו ולכך הרשעים אומרים הפקר אבל צדיקים מרגישים אור אלהי בנועם זיו עליון וזהו עד שדרשה בן זומא ושיבר הקליפות ואז הצדיקים מרגישים הרבה השגחה פרטיות בכל תנועה ויש שצדיקים שרואין ממש עולמות עליונים וחכמים סברי כי תכלית זה לא יהיה עד ימות המשיח ע"כ אמרי קודש וזה ביחזקאל שמדבר לעתיד בהכותי מלא ואו שיתגלה דעת דדכורא אכ"ר ב"ב".

במעיי אמו "תלת גו תלת" וכמו שמבאר בזה מרן^י לגבי אכילת קרבן פסח בצורה של ראשו על כרעיו ועל קרבו שזה צורה של עובר תלת גו תלת, ולכן ביציאת מצרים שאז הלידה של נשמות ישראל בבחינת "פטר רחם" וקדושת הבכורה של "בני בכורי ישראל" יצאה תחילה בחינת המלכות שהיא העומדת בתחתית הרחם כפסיעה לבר והיא זו שהכתה את בכורי מצרים.

חסרון הו' וחסרון הדעת ביציאת מצרים

והרה"ק מקאמרנע בהיכל הברכה כתב לאור דברי מרן ז"ל, שלכן גאולת מצרים היתה בבחינת נוקבא בחסרון הדעת ואילו לעתיד לבוא תהיה הגאולה בבחינת זכר ובבחינת שיר חדש, וכל זה נרמז בחסרון הו' שהוא אות הרומזת לדעת בתיבת "בהכתי", ואילו בפסוק ביחזקאל המדבר מהגאולה שם כתיב בהכותי מלא בוא"ו. וכן הבני יששכר מביא הדברים, ומבאר שהגאולה הראשונה היתה בלילה כי היתה על ידי המלכות והגאולה העתידה תהיה ביום בבחינת דכורא, ונצטטם בלשונם להשלמת העניין המבואר בעניין הפסיעה לבר.

ונתחיל תחילה בלשונו של הרה"ק מקאמרנע בספרו היכל הברכה (פרשת בא), בזה"ל: "[בהכתי] דין חסר נתתי את ארץ מצרים שממה ונשמה בהכותי את כל יושבי בה בואו מלא, ועיין בפע"ח כדי שיצא לחוץ הבן הבכור ויגדל הוצרך להרוג הבכורים דסט"א ולהפילם והיתה היציאה בחצי הלילה ולא ביום משום דבזמן שהיה תלת בתלת אז הנוקבא היתה בסוד פסיעה לבר בסוף הוא למטה ובעת פתיחות הרחם לרחמים על

^י ספר טעמי המצות (פרשת בא), "מצות צליית הפסח ראשו על כרעיו כבר הודעתך כי ביציאת מצרים היה הז"א ג' גו ג' בגו בטנה דאמא עילאה כמבואר אצלינו ואמנם כבר נודע מ"ש בגמ' התינוק במעיי אמו ראשו על ברכיו ולכן הי' צלוי ראשו על כרעיו להורות שהיה מקופל במעיי אמו ג' גו ג' ועתה הוא בסוד גדלות".

ה' אחרונה שבשם הוי"ה -

מדת לילה והיא גבורות, לכן יצתה היא ועשתה בהם שפטים, ואח"כ נשלמה לידת הזכר, וזהו היום אתם יוצאים (שמות יג ד) בחינת הזכר והוצרך שם דם פסח ודם מילה עכ"ל, ומעתה תתבונן כה אמר הוי"ה (דכורא) כחצות הלילה אנ"י (נוקבא נקרא אנ"י כנודע) יוצא (תחלה) בתוך מצרים".

מלשון הבני יששכר בזה

ובספר בני יששכר (מאמרי חדרש ניסן - מאמר ז) כתב גם כעין זה, וזה לשון קדשו "ולהבין כל זה נקדים מה שכתב מרן בפע"ח (שער חג המצות פ"ה) וז"ל, והיתה היציאה בחצי הלילה ולא ביום משום דבימי הגלות הם בסוד ג' כלולים בג' כמש"ל ואז הנקבה בסוד פסיעה לבר סוף הו' (שבה"א הראשונה) למטה, ובעת הלידה היא יוצאה תחילה שהיא

ה' אחרונה שבשם הוי"ה

סוד מדת אדני הניזונת מרגל ימין שהוא שם הוי"ה".

"ואח"כ הקו התלוי הוא בצורת יוד ואין לו קוץ למטה כי הה' עצמה היא סוד הקוץ שעתה נתגדל ונעשה פרצוף שלם בצאתם עם ז"א מבטן הבינה וקו התלוי הזה יהיה יותר דק מהקו התלוי שבהי ראשונה ויכוין בו שילוב הוי"ה ואדני ועוד יכוין בה ניקוד חיריק".

ייחוד ו"ה בה' אחרונה

ויש לנו בזה כמה חידושים, הנה מה שבה' אחרונה צריך להתחיל עם כתיבת האות ו', ודלא כה' ראשונה שמתחילים עם אות י', היינו בכדי לחבר את הה' אחרונה עם הו' שלפניה, וזה מבואר להדיא בלשון המשנת חסידים הנ"ל.

והנה בשים לב נבחין שהה' הראשונה מתחלת ב'י' בראשה ומשם ממשיך את הה', הרי לן י"ה, ואילו הה' האחרונה מתחלת בו' ומשם ממשיך את הה' והרי לן ו"ה. הרי שבשני ההי"ן ישנם י"ה - ו"ה.

בהא דהאורך בדכורא והגג בנוקבא והמסתעף

ע"ד ביאר בהא דגג הה' האחרונה אינו ארוך כ"כ

צורת הה' האחרונה לפי האריז"ל

והנה האות ה' אחרונה שם שם הוי"ה רומזת כבר לספירת המלכות בהיותה בפני עצמה, ויש בה כמה שינויים מהאות ה' הראשונה, והם: שאין בראש ימינה עקב כצורת ד', כמו בה' ראשונה אלא היא כצורת ו' (אולם לא בעיגול), וקודם יכתוב רגל הו' ורק אח"כ את הגג, וגם הגג יהיה קצת קצר יותר מאצל הה' הראשונה, וכן ברגל הה' יעשנה דקה יותר וכן קצת גבוהה יותר ויהיה הקוץ יורד כלפי מטה בימין רגלה, ולא כלפי האות הבאה בשמאלה כמו בה' הראשונה.

לשון המשנת חסידים בזה

ובכדי להבין קצת במשמעות הדברים נדייק מלשון המשנת חסידים (מסכת תיקון תפילין - פרק ב) כמה הבנות, והא לן לשונו בזה (אות ח' ט') "ובכתיבת ההא אחרונה יכוין שהיא בסוד המלכות בכללה ובפרטה ישנה דרך כתיבתה מן הראשונה כי כדי לחברה עם ז"א שהוא וא"ו צריך לכתוב מתחילה כל קו ימינה בצורת ואו ואח"כ קו שעל גגה ואו אחרת ולא יהיה קו זה מתפשט כל כך כמו בהי ראשונה כי קו זה הוא

- ירידת הקוץ בימין רגלה השמאלית ללמטה

ברגל הה'

ועוד ביאר לגבי רגל הה' שהיא יותר קטנה, כי אין בה רמיזת העיבור כמו בה' ראשונה, והמשנ"ח לא כתב בענין הקוץ היורד בימינה כלפי מטה, כדלהלן, אלא אדרבא כתב שאין לה קוץ כלל, ורק כתב לכוון בכתיבתה שילוב של הוי"ה ואדנ"י.

ועוד כתב שהרגל של הה' אחרונה היא יותר דקה, מהרגל של הה' הראשונה, כי הוא בצורת י' ולא בצורת ו', והיינו שהוא גם יותר נמוך וגם יותר דק, אולם בהמשך נראה מלשון המובא בכתבי מרן ז"ל שקורא גם לרגל של הה' אחרונה בשם ו', וכמו שאכן המנהג להגביה את רגל הה' אחרונה אף יותר מרגל הה' הראשונה אלא שהיא דקה מאד.

**

כבה' ראשונה, דהיינו "כי קו זה הוא סוד מידת אדני הניזונת מרגל ימין שהוא שם הויה". ולכאורה כוונתו שמכיון שהגג הזה יונק מהאות ו' שבימינה, הרי גג זה מורה על המלכות היונקת מהו' שהוא הת"ת ולכן לא יתרחק מדי אלא יהיה קצת קצר יותר מבה' הראשונה.

והמלכות הינה בחינת רוחב כלפי הו' שהוא בחינת אורך, כי הדכורא הינו בחינת אורך כצורת היסוד דכורא, והמלכות בחינת רוחב כמו בינה הנקראת רחובות הנהר כי אין לה בחינת רוחב, [והבן שזה גם בחינות עמידה ושיבה, דעמידה בדכורא ושיבה בנוקבא כי הרוחב מבטא כעין ישיבה, כי על ידי הבינה מצטיירת ו"מתשייבת" טיפת החכמה ומקבלת צורה והתפשטות, והיינו תפילין של יד בישיבה כנגד הנוקבא, ושל ראש בעמידה כנגד הדכר, וכן בסדר התפילה שבמקום של עולם הבריאה שהוא כנגד בינה צריך לשבת, ובאצילות דכורא צריך עמידה].

ירידת הקוץ בימין רגלה השמאלית ללמטה

קוץ היורד כרגליה היורדות מות

של הקוץ הקטן הזה חפשתיו ומצאתיו בדרוש המובא בכתבי מרן האריז"ל בספר הליקוטים, ליקוטי ש"ס, וזה אגרת הנחתמת בזה הלשון "עד כאן דברי החסיד מוהר"ר שלומל במוהר"ר חיים זלה"ה מארפטשיק שכתב מארץ ישראל וסליק האגרת", ואגרת זו מובאת גם בספר שבחי האר"י. ושם מבואר שזה מרמז על היות המלכות שהיא הה' אחרונה מעוברת מהמלאכים מטטרו"ן וסנדלפו"ן, שהם המלאכים של עולמות יצירה

והנה עוד יש שינוי בה' אחרונה, והוא שברגלה הקטנה השמאלית שהיא נדמית לו' קטנה, אזי יש בה בימינה קוץ קטן היורד כלפי מטה, ואין זה כמו הקוץ שבה' ראשונה שהיא פסיעה היוצאת כלפי האות שלאחריה אלא היא יורדת כלפי מטה, ולכאורה כוונת ירידת הקוץ הזה כלפי מטה הוא בבחינת "רגליה יורדות מות" כי המלכות יורדת אל בי"ע ליתן טרף לביתה וחוק לנערותיה, לברר הבירורים בכל לילה ולילה.

והמקור

אות ו - 1

למטה מן הה', לרמוז גם אל עיבור של הבת, וגם זה בקוץ העודף דוגמת אשה הרה אשר בטנה בולטת חוץ מן הגוף, וזה הוא הסוד עיבורה (של) [אל] הזעיר, ולפעמים ו' זו שבתוך הה' רומזת מה שהשכינה כנסת ישראל מעוברת מנשמתן של ישראל ס' רבוא זכרים וס' רבוא נקבות בכרס אחת, ודי למבין בזה".

ממותקים יותר

ובספה"ק היכל הברכה (פרשת ראה) מביא שהדינים היוצאים מה' אחרונה של המלכות יש בהם כבר ביסוס, והא לן לשונו בזה, "ועיין בלק"ת תרומה הנה תרומה הוא הנוקבא וחיילין דילה הם ביי"ע תלת שמות אל שדי אל הויה אל הויה אל אדני אל אדני והם שתיים ה' עלאה, ה' תתאה, ויש פסיעה לבר אחד בצאת מן הא עלאה ואחד בצאתם לחוץ סיום הוא דהא שניה ומקור שני אותיות אלו הם הדינים והמלכים ואנשי המלחמה אמנם הדינים היוצאים מהא תתאה הם מבוסמת בסוד ב"ד התחתון אלהים נצב בעדת אל היכלי זכות דנוקבא ביי"ע בסימי יתיר לדון דיני עולם הזה ברחמים".

ועשיה, וסנדלפון"ן הוא בחינת בת כלפי מטטרו"ן שהוא בבחינת דכורא.

משמעות הדברים למטטרו"ן ולסנדלפון"ן

ונביא הלשון הנוגע לעניינינו בזה: "ואח"כ יכתוב את הה' השני של יהו"ה באופן זה: [ציור] ה: ובאות ו' הימנית מזו הה' יכוין כי כבר גדלה ה' של המלכות ונעשית פרצוף שלם על ידי הזעיר, כי כבר יצאו אורותיו של הזעיר דרך חוט השדרה שבנוקבא ונכנסו לתוך הראש של המלכות ונגדלה קומתה עד שהיא מתלבשת ד' ספירות שהוא ת"ת נצח הוד יסוד דזעיר מאחוריו עם הזעיר אחור באחור. ואח"כ תכתוב הו' השמאלי אשר בתוך הה' ותכווין כי המלכות היא נבנית עד גמירא ונגדלה קומתה עד למעלה, עד שהיא מגעת כנגד העורף של הז"א מאחוריו, וגם כבר קנתה המוחין שלה ונעשית בעלת עשר ספירות וננסרה מאחורי הזעיר, ובאתה פנים אל פנים עם הזעיר, וכבר נעשה אז הזיווג הקדוש, והיא מעוברת מבין ובת שהם מטטרו"ן וסנדלפון"ן, וזה סוד ו' השמאלית אשר בה' האחרונה הרומזת אל אלו הב' בנים. ולכן ידקדק הסופר תמיד להאריך ולהעדיף את קוץ של הו'

אות ו'

ספר התמונה

הו' עצמו תפארת והיא עמוד לעולמה שנאמר הנה מקום אתי, ו' מלשון ווי העמודים שהם חצי שם ואין לה ציור כ"א העמוד לבר, ומשניה מעלה ומטה ופניו מכנגד הה' בעבור שאין צורך ה' לו' כי הה' צורך שנאמר ויגבה ה' צבאות במשפט וממשלתה לבנה:

בהיותה האות הששית מלמעלה ללמטה, והתפארת היא המדה הששית מלמעלה ללמטה.

הו' עצמו תפארת: היינו שהאות ו' הינה לפי הסדר של הספירות כנגד מדת התפארת

ועליהם היו מפשיטין את עור הקרבנות, והאונקליות הללו הם בצורת האות ו'.

והגמרא במסכת סנהדרין (כבד) מוכיחה שלשון אשורית הינו הלשון שבו התורה נכתבת מהא דכתיב "ווי העמודים" הרי לן שהתורה נקטה שהמסמרים הקטנים שעליהם תולין המסך והפרוכת הם נקראים ווין על שם צורתן שהיא כהאות ו', ואילו בכתב עברי צורת הו' הינה אחרת.

וזה באמת פלא גדול ומיוחד שדבר מסוים נקרא על שם האות מצד שצורתו כצורת האות, ולא מצינו לו חבר.

ובאמת שבערוך לנרה שם בסנהדרין כתב שהיה מקום לומר, שזה בסדר הפוך, והוא שהאות ו' ושאר שמות האותיות לא ניתנו בסיני אולם נקראת האות ו' בשמה על שם דמיונה בצורתה לוויין שבעמודים.

ובהמשך נביא עוד מדברי המגן דוד במה שכתב על ענין זה, ועוד יש אתנו מאמר ארוך על ענין זה של 'ווי העמודים' ונצרפנו כאן בסוף הביאור על האות ו', ומאמר זה משלים להרבה מהעניינים המתבארים במאמרינו זה עתה.

שהם חצי שם: כלומר שמהאות ו' יש חצי משמו הגדול יתברך שהם האותיות ו"ה. ובפירוש המצורף הנ"ל הוסיף שו' במילוי כזה: וא"ו הרי הוא עולה בחשבוננו י"ג כמספר חצי של השם כ"ו, וכבר הבאנו כן גם מדברי המגן דוד.

והיא עמוד לעולמה: כלומר שהעמוד מלשון מעמיד שהוא המעמיד את קומת העולמות, וכן היא התפארת שהיא כנגד מידת הרחמים הרי היא המעמדת את הבריאה כולה וכמו שאחז"ל שרצה הקב"ה לברוא העולם בדין ולא עמד עד ששיתף מידת הרחמים, הרי שהרחמים היא המעמדת את העולם, והיינו שהיא עמוד לעולמה. (פרדס רימונים להרמ"ק שער כ"ז פ"ט).

שנאמר, הנה מקום אתי: מקום היינו מלשון מקים ומעמיד, וזה מידת התפארת שהיא עמוד לעולמה ומעמדת את הבריאה כנ"ל.

(ע"פ הפירוש המצורף לספר התמונה).

ומבאר המגן דוד שמהאות וא"ו במילוי כזה עולה י"ג כמספר אח"ד, וזה חצי ממספר השם שהוא כ"ו, והשם הגדול הוא מקומו של עולם, כידוע שכשנעשה החשבון של שם הוי"ה בהכאה יעלה למספר מקו"ם, כזה: י' פעמים י', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ה' פעמים ה', עולה קפ"ו כמנין מקו"ם, ולכן נקרא הוא יתברך המקום ברוך הוא, ועל זה נאמר "הנה מקום אתי".

ו' מלשון ווי העמודים: ווי העמודים היינו אונקליות בצורת האות ו' הנתונים על העמודים בחצר המשכן ועליהם היו תולין את הקלעים, וכן מצינו בעמודים שבתוך המשכן שעליהם היו תולין המסך והפרוכת, וכן בבית המקדש היו עמודים ננסין שבהם אונקליות

^י סנהדרין (כב), "רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר בן פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי כתב זה לא נשתנה כל עיקר שנאמר ווי העמודים מה עמודים לא נשתנו אף וויים לא נשתנו ואומר ואל היהודים ככתבם וכלשונם מה לשונם לא נשתנה אף כתבם לא נשתנה".

^ה ערוך לנר (סנהדרין כב), "בגמרא ואומר ואל היהודים: בכ"מ דייקין מאי ואומר והכא לא דייקין כן משום דמקרא דווי העמודים ודאי לאו ראייה ברורה היא דהא שמות האותיות לא נתנו בסיני וא"כ י"ל דלכך אנו קוראין אותו עתה וי"ו מפני שעשוי כצורת ווי העמודים ולכן מייתי ואומר".

אל כיוון הה', כי הה' אינה צריכה אל הו', כי עכשיו צריך למידת הדין לכלות הרשעים וליפרע מהם, וכמו שנאמר "ויגבה ה' צבאות המשפט", ולכן אין פני הרחמים של הו' אל הה' שהיא ממידת הדין.

ומוסיף הרדב"ז במגן דוד שלכן היו הווין שבעמודי החצר מכסף, כי הכסף כנגד החסד, ונמצא שבווין מהכסף יש הוראה על המתקת הדינים של האות ה', הנעשית על ידי האות ו' המהפכת פניה מהדין של הה' וממתקתה.

והרמ"ק מוסיף עוד שני טעמים לחזרת פני הו' מהה' שלפניה, בזה הלשון "וכן אפשר לומר הטעם כי הוא מטה כלפי חסד ומחזיר פניו מן הדין. או אפשר כי הוא מביט לזי"ן שלפניה שהוא משפיע בה כאשר נבאר". והיינו או מצד שהטיית פני הו' מהה' מורה על הטיה כלפי חסד, ולא כהה' שהיא מידת הדין, או מצד שהו' מבטת לז' שלאחריה בהיות הו' משפיע בז', וכמו שיבואר בעז"ה בביאורינו לאות ז'.

וממשלתה לבנה: ברמ"ק גורס ש"ממשלתה בשעת חמה כי כן הוא מכוונה שנאמר כי שמש ומגן ה' אלדים (תהלים פד יב)", וכן גרס גם בפירוש המצורף לתמונה, וכן פירש גם המגן דוד כי היום/חמה, מרמז למידת הדכורא שהיא האות ו'.

ומוסיף המגן דוד, "ודע כי מכח הו' כח החמה כי ממנה מקבלת אור וכמו שהחמה מחלקת אור לכל צבא מרום כן הו' מחלקת אור לכל קצוות ולכל שרי מעלה גם ממנה עושר וחיים חן וכבוד וממנה רפואה לעולם דכתיב שמש צדקה ומרפא בכנפיה והיא אשר רפאה את

ואין לה ציור כי אם העמוד בלבד: כלומר שאין כאן באות זו שום שילוב של דברים ולא איזה ציור כי אם עמוד ישר מרישא לסיפא.

ובבית יוסף בסימן ל"ו הביא מדברי האלפא ביתא השלישי שכתב בשם החסיד שהאות ו' "אין לה תמונה מאותיות שלימות כי אם מחוליות מצורפים, כי חולית ראשה היא יו"ד, ובתוספת צירוף רגלה תיהפך לוי"ו". והיינו שהבין שהו' בנויה מי' בראשה ועוד חצי קו שהוא רק קו ללא צורה וזה המהפך תמונתה לו'.

ובפשטות מכיון שהיא אות של חיבור לכן אין לה ציור מצד עצמה רק כמחברת מעלה ומטה, ובהמשך יבואר עוד מדברי המגן דוד מדוע באמת כך היא צורתה של הו'.

ומשגיח מעלה מטה: היינו שמכיון שאות זו הינה כעמוד המברית מן הקצה אל הקצה הרי הוא מורה על ההשגחה שהיא מלמעלה ללמטה. וברמ"ק מוסיף שהיא ממשכת מן הכתר שלמעלה אל המלכות שלמטה.

ופניו מכנגד הה': היינו שהאות ו' פונה לצד פנים ואינה כלפי האות ה' שמאחוריה. ובאמת שכל האותיות פונים כלפי פנים ואחוריהם לצד האות הקודמתן ולכאורה מדוע הדגיש ענין זה דייקא באות ו'. ובמגן דוד מבאר שמכיון שהיא המשך של הד' והה' שפונים אליה כמבואר בביאורינו לדברי התמונה לאותיות ד' וה', שהם שער אל הו', לכן היה צריך ביותר שהו' תפנה פניה אל הה' והד'.

בעבור שאין צורך ה' לו' כי הה' צורך שנאמר ויגבה ה' צבאות במשפט: וטעם הדבר שהו' אינה פונה אל הה', כי הה' רומזת אל הדין והו' אל הרחמים שזה בתפארת, וממילא אין הו'

ביאורי המגן דוד בביאור לשון התמונה והמסתעף

הכלים שהם מזהב טהור הרי הם ממתיקים מחטא העגל ומטומאת מת.

מלשון הרדב"ז במגן דוד

ונביא בזה את מתק לשונו, "והו"ו הופכת פניה מן הה המורה בדין כדי שתהיה גדולה ברחמים ועל כן היו חשוקי הווין כסף ולא זהב כי הכסף רומז בחדס שהוא לימין, והזהב מורה בדין שהוא לשמאל, שכן כתיב "לי הכסף ולי הזהב", הכסף ברישא. ועדיין יתבאר לך זה באר היטב ועל זה כתיב וחשוקיהם כסף".

"וא"ת הרי הקרשים ציפויים זהב ועמודי מסך הפתח מצופים זהב וויהם זהב ובשלמא הקרשים ועמודי הפרוכת שהם מונחים ומיוסדים על אדני כסף אין לחוש כל כך שהרי הכסף מגין אבל עמודי המסך מצופים זהב ועומדים על אדני נחשת וויהם זהב הכל מצד הדין ומה מגין ואין כאן רמז לצד הימין ועמודי החצר נמי לא קשיא אע"פ שהם ואדניהם נחשת הרי הווין מחושקים כסף להגין אבל עמודי המסך קשיא".

"וי"ל שכיון שהמסך הוא לפתח האהל ושם השער הגדול אין ראוי שיהיה שם כסף כדי להטיל אימה בלב הנכנסים בהיכל מלך שיפשו בשו במעשיהם וידקדקו בעצמם אם ראויים הם להיכנס או לא והבן. א"נ מסך לצניעות בעלמא הוא דעבידא ואינה מכלל ציורי המשכן".

יש זהב ויש זהב טהור

ובהמשך הדרוש שם כתב, "ואם תקשה עלי

ווי העמודים מכסף או מזהב כדוגמת האות ו'

והנה המגן דוד נתפס על דברי ספר התמונה שכתב שהו' הופכת פניה מזה' להורות על נטייתה לרחמים ולכן הופכת פניה מזה' הרומזת על מידת הדין, ובזה הוא מבאר מדוע "ווי העמודים" הם מכסף וכמו שמצינו בתורה לגבי העמודים של החצר שהיה תולה עליהם הקלעים, שיש עליהם ווים מכסף כי הכסף מורה על החסדים והיינו מצד הו' הממתקת את הדין.

ווי הפורכת וווי המסך

ובמו כן הוא מסביר בזה את עמודי הפרוכת שאף שוויהם מזהב מ"מ מכיון שהאדנים של עמודי הפרוכת הם מכסף אזי נמתק הדין על ידי האדנים, אולם בעמודי פרוכת המסך שם מצינו שהאדנים מנחושת והווים מזהב וא"כ במה יומתק הדין, ותירץ שהמסך מכיון שבו נכנסים אל אוהל מועד צריך להיות שם מידת הדין כנכנס בהיכל המלך ולכן יש שם גם אדני נחושת וגם ווים מזהב, ועוד תירץ שהמסך אינו כי אם לצניעות בעלמא ולכן אין בזה קפידא כל כך להמתקת הדין.

כלי המקדש והמתקתם בזהב טהור דייקא

וממשיך להקשות לפי זה, דא"כ מדוע היו כל כלי המקדש מזהב שזה מצד מידת הדין, ותירץ שבכלי המקדש נאמר "זהב טהור" והוא זהב שהוא ממתיק את הדינים בשרשן כפרה אדומה שהיא ממתקת את חטא העגל כמ"ש חז"ל תבוא אמה ותקנח את צואת בנה, וכן כל

- ואין לה ציור

מת הבאה מצד זוהמת הנחש שהטיל בחוה, אם כל חי].

"הא למדת שיש ווין של כסף ויש ווין של זהב ובזמן שהיא מקבלת מהימין שהוא הכסף אז הו' של כסף ובזמן שהיא מקבלת מהפחד אז הו' הוא מכריע הראשון בעולם הבנין", [היינו ו' שהיא התפארת שהיא המכריע הראשון דהיינו המדה הראשונה של קו האמצעי המכריע, בשבעת המידות הנקראים עולם הבנין].

**

עדיין והרי כלי קדש הקדשים כולם היו זהב והם ארון והשלחן והמנורה והמזבח הפנימי והכפרת. צריך שתדע כי יש זהב ויש זהב טהור ובכל אלה כתוב זהב טהור. עי"ל כי בדברים הפנימיים אפילו הקטיגור נעשה סניגור ועל כיוצא בזה אמרו ז"ל תבא פרה ותקנח צואת בנה כלומר תבא פרה אדומה ותטהר טומאת מעשה העגל ותחת הנחשת תביא זהב טהור לטהר את הטמאים בטומאת מת ולא שאר טומאות".

[מסתמא כוונתו שהנחושת מרמזת על טומאת

ואין לה ציור

והפחד היה מן הראוי שיהיה לה צורות של אותיות. ואמנם היא פשוטה לבדה שאין בה ציור והרכבה".

"התשובה כי לפעמים הו' תתעלה למעלה בסוד נחלה בלא מצרים דכתיב והאכלתיך נחלת יעקב וגו' ואז היא פשוטה. גם כי הו' מורה בכתר שהיא הו' של ציור הא' ועל כן פשוטה".

צורת האות א' והו' שלה באותיות התורה

ועוד כתב בהא דהו' כבר רמזה באות א' בקו האמצעי והאלכסוני שלה, דהנה התחלת התורה בב' וסיומה בל', ואמצעה בו' דגחון, והרי לן סוד האות א', כי ל"ב נתיבות החכמה רמוזים באות א', כאשר נחלק בה י"ו למעלה וי"ו למטה, ואמצעה בו' שהוא קו האלכסון שלה והיינו אמצען של אותיות שהיא הו' דגחון.

וזה לשונו "והנה התחלת התורה ב' וסופה ל' הרומזת בדינה כי הוא המגדל הפורח באויר וחובר שניהם ל"ב לרמוז על ל"ב נתיבות פלאות חכמה שהתורה נארגת בהם וכלולה מהם

הקושיא והתמיהה בזה ושני התירוצים

והנה במה שכתב ספר התמונה שהאות ו' פשוטה ואין בה שום ציור, כי אם עמוד בלבד, מוסיף הרדב"ז בספרו מגן דוד שיש כאן קושיא מוטמנת שלכאורה כיון שהאות ו' בנויה מהאות ד' וה' שהם שער אליה, כמו שכתב בתמונה באות ד', אם כן היה לה להיות בעלת ציור של אותיות, אולם התשובה על זה היא שהו' שהיא עמוד מרמזת על היות בה כח להבריש מן הקצה אל הקצה ולעלות למעלה ראש למקום של נחלה בלי מצרים, ולכן אין בה צורה המגבלת, רק פשוטה.

ועוד כתב לבאר שהרי באות א' נתבאר שיש ו' באמצעה להורות על כל הקו האמצעי וזהו האות ו' שבכאן שיש לה כח לעלות אל הכתר, ולכן היא פשוטה, והתירוצים מתדמים זה לזה.

מלשון המגן דוד בזה

והא לך לשונו של הרדב"ז "וא"ת כיון שהו' מקבלת מהה וחד אשר לפניה שהם החסד

- בהא דרגל הו' נעשית דקה בירידתה -

האותיות ובכל ההויות והיא משלמת פעולתיה וממלא את פגימתן. ואל תשכח משל הנהר אשר כתבתי לך למעלה כי הו' הוא רמז לנהר נילוס הזה ומתפשטים ממנו נחלים אנא ואנא".

עוד במעלת הפלגת האות ו'

ודא^{תא}ן להכא לא נמנע מלהעתיק מה שכתב באלפא ביתא החמישי במעלת האות ו'.

בהפלגה מרובה, בהאי לישנא "ועל כן הוי"ו זכה לדברים הרבה, שתמונתה כצורת מטה ה' ית"ש שעל ידו נעשו כל המופתים במצרים וקריעת ים סוף, וגם כן זכה שבתמונתה וצורתה כל הדיבור והקולות מהית"ש שדיבר למשה רבינו כולם בתמונות הוי"ו כמו ויאמר ה' וידבר ה', וכו', וג"כ זכה הוי"ו שבתמונתה וצורתה נעשו כל השופרות לתקוע בהן בר"ה ביום הדין לשתק ולערבב השטן והיצר הרע מלקטרג על עמו ישראל".

**

ואמצעות התורה ו דגח"ן וזה רמז גדול למשכילים וסוד נפלא כי הו' ממצעת ומכרעת בין למטה בין למעלה בין לאמצע כי לפעמים תתעלה בסוד נחלה בלא מצרים ומכרעת למעלה ולפעמים מכרעת בין יכין ובוועז וסימניך שוקיו עמודי שש".

רוב ציור האותיות יש בהם צורת ו'

עוד כתב המגן דוד שרוב האותיות יש בהם ציור של קו כעין האות ו', וביאר בזה מעלת אות זו, וזה לשונו "וכבר ידעת כי הו' שהוא תפארת ישראל הוא מקום הייחוד ובו מתייחדים כל המדות והשם מורה עליו נקרא שם המיוחד ועל כן האות המורה עליו מלואה עולה אח"ד והיא שש קצוות ומלואה אחד וכמה נאה רמז זה למשכילים וצריך שתדע כי רוב ציור האותיות מן הו' א יש בה ו וכן הג וכן הב לפי הציור האחד. וכן הה וכן ח צורתה דו. וכן ל מ ס הכלל העולה כי רוב האותיות שיש להם ציור מצטיירות מן הו' ועל ידה הם נשלמות וזה רמז גדול כי כח הו' בכל

בהא דרגל הו' נעשית דקה בירידתה

מתמעט והולך מעט מעט עד שתהיה חדה למטה כזו: ו. וסוד תמונתה ידוע בכמה מקומות, שהיא רומזת לקו האמצעי המקבלת מן הכתר העליון הנרמז בעוקצה למעלה, ומשפעת לתחתונה בצינור ושכיל דק ונעלם הנרמז בחדות שלמטה, והמשכיל יבין".

ומבואר כאן שהו' יש בה השתלשלות מלמעלה מהכתר, וכמו שנתבאר שיש כבר באות א' הרומזת לכתר את הו' באמצעה, ומשם לכל הקו האמצעי המסתיים ביסוד ולכן ראשה נעשה דק והולך כלפי מטה לרמוז על השפעת היסוד

מלשון הלבוש בסודן של דברים

ועתה נעתיק מדברי הלבוש (אור"ח סי' לו) שכתב על סוד האות ו' שצריך שתהא רגלה מתמעטת בעביה עד שתהיה חדה בסופה, ורמז בזה בלשונו סוד נפלא, ותחילה נביא לשונו ואחר כך נפנה לגופן של דברים בסייעתא דשמיא.

והא לן לשונו של הלבוש "וי"ו, תהיה עגולה לצד ימין כמו רי"ש, אך ראשה קצר כמו יו"ד, ופניה שוים. ורגלה ארוך כעובי ב' קולמוסים, ופשוט תחתיה בשוה לא שבור באמצע, שא"כ לא תהיה תמה, אלא עוביה

- ווי"ן ארוכין בגט

וזה לשונו: "ומדאמרי' בפ' האומר לחברו ו' ד^(ה) שלום קטיעא הוא, הרי משמע דסוף הו שלמטה משופע ומשופא כיתדות ו דשלום קטיעא כך הוא ואינה חדה מלמטה כשאר ווין שהם כזו".

ולחמבואר בדברי הלבוש היינו סודן של דברים שאכן בזה שאין לה חוד הרי זה מורה שאין לו' זו השפעה, והיינו קטיעתה.

שנעשה בסופו כקולמוס המצר והולך בסופו להשפיע טיפת הדיו על מתכונתה, וכן היסוד מצר והולך כצינור דק להוריד השפע בצמצום הראוי והנכון.

וי"ו קטיעא ללא חוד בסופה וביאור הדברים

והנה בספר המנהיג (הלכות תפילין נוסח ג) כתב שמה שעושין ו' קטיעא אצל פנחס בתיבת "בריתי שלום", היינו שאין עושים את רגל הו' בסופה משופעת ויורדת עם חוד.

ווי"ן ארוכין בגט

על המשכת החיות למרחק אף כשהיא מגורשת והדברים מחודשים.

ואכן אנו רואים שיש איסורי עריות אף לאחר גירושין והיינו שיש למשל איסור לישא אחות גרושתו, הרי לן שיש איהו שייכות גם לאחר הגירושין ורק איסורא דאשת איש פקע לגמרי, ויש על זה אריכות בנגלות התורה, ואכן לפי המבואר כאן היינו טעמא כי אכן מקבלת חיותה מבעל בהעלמה גדולה על ידי הווי"ן הארוכין של הגט.

אין גט לאחר מיתה ולכן ממשיכים חיות בווי הגט והא' לן מלשונו בזה: "כי הוא"ו הוא ע"פ רוב וא"ו החיבור. וגם מבואר בזה"ק כי הואו הוא בחי' חיים ע"כ גם כאן בתיבות אלו של עיקר הכריתות והגירושין מרמזים שאין זה פירוד גמור שהוא בחי' הסט"א, סטרא דפרודא סטרא דמותא ח"ו כי המות יפריד וכו' רק הפירוד הזה העיקר

דברי הפוסקים בזה

איתא ברמ"א בהלכות גיטין' שנהגו להאריך בגט את הווי"ן של תיבת 'שיבוקין' וכן הו' השניה של תיבת 'וכדו', וכן ו' של תיבת 'פיטורין'. ובפשטות אין לזה כ"כ ביאור והפוסקים כתבו רק שלא יראה כו', וזה תמוה דמדוע חששו כאן יותר מכל מקום אחר אתמהה, וכן יש שם בשו"ע עוד כמה וכמה דקדוקין בכתיבת הגט שאין להם כ"כ טעם מצד הפשטות, ובוודאי סוד פנימי יש בדבר.

המשכת החיות לגרושתו באריכות האות ו'

והרב מטשעהרין בספרו נחת השלחן (אבן העזר) ביאר בזה עניין פנימי שבזה ממשיך הבעל לגרושתו וזה נרמז בו' הרומזת ליסוד כמו שהבאנו כבר מדברי הלבוש, ואריכות הו' מורה

י' שו"ע אה"ע (סימן ככו סעיף יא), "יאריך וי"ו דתירוכין ווי"ו דשיבוקין ווי"ו שניה דוכדו, שמא ידמו ליו"ד: הגה - נהגו להאריך אלו הווי"ן יותר מווי"ן אחרים קצת, אבל לא יאריכו יותר מדאי (כל בו)".

(יב) "יכתוב: תרוכין, שבוקין חסרי יו"ד ראשונה, אבל פיטורין מלא, בשני יודי"ן: הגה - וי"א דפטורין גם כן חסר יו"ד ראשונה (בסדר גיטין דמהרי"ל ובסמ"ג), וכן נוהגין. ולכן צריך להאריך ג"כ וי"ו של פטורין (כ"כ המרדכי). ונהגו לכתוב בגט בתחלה: שבוקין, פטורין, תרוכין, ואחר כך פש"ת, ואחר כך תש"פ; ואם שינה בזה, אין עיכוב בדבר".

להרחיק מבחינת שחוק הכסיל הרמוז בח'

"כי יש בחי' חיות דקדושה ולעומת זה יש בחי' חיות דסט"א שהוא גרוע ממות בחינת הרוצה למות יחיה את עצמו, וזה בחי' האשה רעה שהיא מר ממות ע"כ צריכין לגרש הבחי' זאת והפריד בין הדבקי' ולעשות מחי"ת ה"א וזה שצריכין לדקדק בההי"ן של הגט בפרט של למהך שלא יהיה נראה כמו ולמחך שהוא לשון חוכא ושחוק שזה מבחי' הסט"א והיצה"ר בחי' שחוק הכסיל וכמו שכתוב כשחוק לכסיל עשות זמה שזה בחי' חיות דסט"א שעושין כל ימיהם כחגים ומבלים ימיהם בשחוק והוללות וחיים כאלו גרועין ממות כי הם מבחי' האשה רעה בחי' הסט"א שנאמר בה חייכת בהון וכו'.

הוא בשביל החיבור השלם שיהיה עי"ז אח"כ שהוא מבחי' חכמה בחי' חיים בחי' אין גט לאחר מיתה.

הרחקת רגל הה' מגגה במיוחד בגט

"וזה בחי' הואוין הגדולים שבגט שהם מרמזים לבחי' חיבור וחיים ושלום כנ"ל. גם מבואר במאמר אשרי הנ"ל שהתורה הקדושה היא בחי' ואו ועל ידה כל המשכת התיקונים הנ"ל שמרומזין בבחי' גירושין דקדושה הנ"ל. וזה שצריכין ליזהר ברגל הה"א של למהך שירחיקנה מגגה וכן בכל הההי"ן. כי מאחר שהגירושין היא בחי' שמגרשין הסט"א והיצה"ר שרצו להתאחז בחיבור זה וזה בחי' גער חית קנה שגוערין בהסט"א ועושין מחי"ת ה"א כמבואר בזוה"ק ובמאמר בחצוצרות סי' ה"א כי לעומת החכמה דקדושה שהיא בחי' חי"ת כנ"ל יש בחי' חי"ת דסט"א בחי' בנות חת כידוע.

